

יום שני 22 ינואר 2024

**התייחסות עמותת קשת – קהילה, תרבות, סביבה (ע"ר) לטיוטת צו העונשין (הכרזה על עניין סודי) (הוראת שעה)
(תיקון) התשפ"ד - 2024**

בשם הציבור, אנו פונים אליכם, שרי ממשלה וחברי וועדת חוץ וביטחון בקריאה, שלא לאשר לחברת קו צינור אסיה אירופה את המשך החיסיון, שניתן בעבר לחברת קו צינור אילת אשקלון וזאת מהטעמים הבאים:

1. בשנת 1968 נוסדה חברת קו צינור אילת אשקלון, כתשלובת חברות בבעלות משותפת של ישראל ואיראן ופעלה עד שנת 2017 מתוקף זיכיון ולא בהתאם לחוק התכנון והבניה. עם הקמתה, ניתן לחברת קצא"א צו חיסיון, בשל קשריה עם איראן וענייני בטחון המדינה. אולם, משנת 2017, עם פקיעת הזיכיון שינתה קצא"א את פניה והפכה לחברת קו צינור אסיה אירופה, חברה ממשלתית. לעניות דעתנו, האינטרס הציבורי מחייב כי קצא"א תתנהל בשקיפות מול הציבור לפחות ברוב ענייניה, כיתר החברות הממשלתיות.
2. לדאבוננו, ניסיון העבר מוכיח כי חברת קצא"א מהווה אחד האימונים הגדולים על שטחים פתוחים, שמורות טבע, הטבע הישראלי בכללותו ואוצרותיו. בעקבות פעילותה, היינו עדים לאסונות אקולוגיים מהחמורים שידעה מדינת ישראל – כאסון עברונה, בו זרמו 5 מיליון ליטרים לשטח שמורת טבע רגישה ואסון משען, הסמוך לנמל אשקלון בו פרץ דלק לקרקע באזור רגיש מבחינה הידרולוגית. בשנת 2014, במהלך עבודות תשתית, נגרמה פגיעה נרחבת לשוניית האלמוגים הרגישה במפרץ אילת. אלו הן רק דוגמאות מתוך עשרות תקלות הרוות אסון איתן התמודדה מדינת ישראל בשל פעילות קצא"א.
3. בשנת 2011, פגיעות בצינור קצא"א גרמו לדליפה של כ- 722,000 ליטרים של דלק סילוני לשטח שמורת הטבע הרגישה בבקעת צין. דליפה זו עשויה הייתה להימנע, לו חברת קצא"א הייתה מיידעת את הציבור על דליפה קודמת, כחצי שנה קודם לכן, סמוך לבסיס שיזפון (בעקבותיה פונו כ-100 טון של קרקע מזוהמת).
4. אנו מברכים על החלטת הממשלה להחריג מצו החיסיון נושאים הנוגעים לאיכות הסביבה, אלא שהחרגה זו, לדאבוננו, אינה מספקת, מאחר ולקצא"א שמורה הזכות לטעון כי קיימים היבטים אחרים הדורשים חיסיון. בנוסף, קיים חיסיון על כמויות הדלק המשונעות. לנוכח הסכמים חדשים של קצא"א מול איחוד האמירויות, הצפי לשינוע כמויות גדולות באופן משמעותי, בצינור ישן שהונח לפני עשרות רבות של שנים, אנו מודאגים ותוהים, כיצד ניתן לבחון היתרי רעלים כאשר קיים חיסיון על הכמות השנתית של השינוע?
5. נדגיש כי בעבר, על אף טענתה של קצא"א לשקיפות בנושאי הגנה על הסביבה, דרשה המדינה, מבית המשפט המחוזי בבאר שבע, לנהל את התביעה הייצוגית כנגד החברה בדלתיים סגורות וטענה, כי אין ביכולתה לנמק את הסיבות לדרישתה, בעוד היא מסתמכת על צו החיסיון, שכעת מבקשת קצא"א להאריכו. אנו חוששים כי גם באסון הדליפה הבא, יצוץ תירוץ החיסיון, על מנת להרחיק את מנהלי קצא"א, מביקורת ציבורית וממתן דין וחשבון על פעולותיהם.
6. אנו סמוכים ובטוחים כי פעילות בחוסר שקיפות ותחת מעטה סודיות מאפשרת התנהלות חסרת אחריות ומסוכנת הן לטבע והן לציבור. לו הייתה החברה מתנהלת בשקיפות ותחת עינו הפקוחה של הציבור, רבים מאסונות הטבע הללו היו נמנעים.

7. עמותת קשת פועלת במרחב הר הנגב, מרחב של שטחי טבע ייחודיים בעלי רגישות נופית סביבתית גבוהה, דוגמת מכתש רמון. אוצרות הטבע, אשר בתחומם עובר קו הצינור של קצא"א, מהווים גם נכסים כלכליים של ציבור התושבים באזור, שחלק ניכר מהם המתפרנסים באופן ישיר או עקיף מתיירות. העובדה שחיסיון מוטל על התנהלותה של קצא"א, מאפשר לחברה להימנע מביקורת ציבורית על מחדליה בשטח ומזמנת מחדלים ואסונות דליפה נוספים, הפוגעים באוצרות טבע השייכים לציבור, ואף מהווים סיכון מהותי לענפי ליבה בכלכלת תושבי הנגב והערבה.
8. בעת הזו, כאשר חברת קצא"א מבקשת להרחיב את פעילותה לתחומים נוספים כאגירת חשמל ופריסת קווי תקשורת, קל וחומר, כי מן הראוי לבטל את החיסיון כאשר הסיבות והעילות לאישורו מלכתחילה, פסו מן העולם.
9. פעילותה של חברה ממשלתית צריכה להיות שקופה לציבור, מתוקף חוק חופש המידע. סירובה של קצא"א לאפשר שקיפות בנושאים ככמויות שינוע, פעילות לוביסטית או תקציבי פרסום ואף בוטות, כגון תצרוכת מים, השקיה וגינון בשטחיה, מעוררים תמיהה ודאגה בחלק ניכר מן הציבור.
10. ראוי לציין, כי בין הקוראים לביטול החיסיון בעבר ובהווה יש חברי כנסת, שרים, נציגי החברות הממשלתיות ואף מר יצחק לוי, מנכ"ל קצא"א עצמו, אשר הצהיר בדיון בוועדת הכספים של הכנסת בתאריך 31.1.2023, כי **"הבקשה להארכת החיסיון לא הייתה מטעם קצא"א. אנחנו לא שותפים לסיבות, להנחיות או לנושאים שהביאו את המדינה לבקש את החיסיון."**
11. לסיכום, נדגיש שוב כי לציבור הישראלי הזכות והחובה לדעת כיצד מתנהלת חברה ממשלתית בעלת היקף פעילות כה גדול ואשר להשלכות פעילותה, ישנה השפעה מכרעת על נכסי אוצרות טבע, מקורות המים של מדינת ישראל וכן על בריאות הציבור.
- מטעמים אלה שמגינינו, אנו קוראים לשר האוצר, חברי וועדת חוץ וביטחון וכל הנוגעים בדבר, להכיר באינטרס הציבורי ולהיעתר לבקשת הציבור, שלא להאריך את החיסיון על פעילותה של חברת קצא"א במתכונתה הנוכחית.

על החתום:

אפרת קדם סילברט – יו"ר ועד מנהל, עמותת קשת

עזרי קידר – מנכ"ל, עמותת קשת